לעילוי נשמת
מרת אלישבע ע"ה בת יבלח"ט יעקב אליהו ושרה הורביץ
הבחור שמואל אלעזר ז"ל בן יבלח"ט נתן ואביבה הורביץ

ספר תורה יש לעשותו שיהיה גובהו כהיקפו

ספר תורה נאה הוא כשיהיה גובהו כהיקפו כלומר שיהיה עשוי כך שאם יהיה כולו נגלל על עמוד אחד יהיה ההיקף החיצון שווה לגובה הספר.

בגוויל, שהוא עב, והיקפו גדול, כשיכתב בכתב בינוני, רגילות הוא שנגמר להיות היקפו **6 טפחים**, וכך ראוי להיות גבהו.

ובקלף לא התבאר כמה רגילות להיות היקפו.

ואמרו שרב הונא כתב 70 ספרי תורה, ולא עלה בידו אלא אחד שיהיה גובהו כהיקפו. ורב אחא בר יעקב כתב ספר תורה אחד על עור של עגל, ועלה בידו. נתנו בו חכמים עיניהם, ומת.

גויל קלף ודוכסוסטוס

גויל הוא עור שלא נתקן כלל, אלא שנתלש ונחתך השער שבו, וכותבים בו במקום חיתוך השער.

וקלף ודוכסוסטוס הם שני חלקי עור, כשחולקים אותו בעביו. החלק החיצון קרוי **קלף**, וכותבים בו כלפי פנים, במקום שהופרד מהחלק הפנימי. והחלק הפנימי הקרוב לבשר קרוי **דוכסוסטוס** [דוך=מקום. סוסטוס=בשר], וכותבים בו כלפי חוץ, במקום שהופרד מהחלק החיצון.

כמה ספרי תורה יוכל לכתוב בימי חייו

אדם אחד לא יוכל להספיק לכתוב בימי חייו 400 ספרי תורה.

פסוק אחד הקרוי תורה

הפסוק, "תורה צוה לנו משה מורשה קהילת יעקב" קרוי תורה.

וכשאמרו לרב המנונא, שרב דימי כתב ארבע מאות ספרי תורה, אמר, שמא הכוונה לכך שכתב את הפסוק "תורה צוה לנו משה" ארבע מאות פעם, אבל ארבע מאות ספרי תורה ממש, לא כתב.

כמה כרמים יוכל אדם לנטוע בימי חייו

אדם אחד לא יוכל להספיק לנטוע בימי חייו 400 כרמים גדולים.

עצים מעט הקרויים כרם

חמישה גפנים שתים כנגד שתים ואחת יוצא זנב קרויים כרם.

וכשאמרו לו רבא לרבי זירא, שרבי ינאי נטע ארבע מאות כרמים, אמר, שמא הכוונה לכרמים שכל אחד מהם הוא שתים כנגד שתים ואחת יוצאת זנב.

ארון שעשה משה ומה שמונח בו

א. דעת רבי מאיר.

מבחוץ היה הארון **15** טפחים **על 9** טפחים [=2.5 אמות של 6 טפחים על 1.5 אמה של 6 טפחים], **ועובי דפנותיו חצי טפח, ואם כן מידותיו הפנימיות** היו **14** טפחים **על 8** טפחים.

הלוחות היו כל אחת **6** טפחים על 6 טפחים, והיו מונחות זו לצד זו בארכו של ארון, **סך הכל 12** טפחים, **ובשני הטפחים** הנותרים היה **ספר תורה שכתב משה**. ועמודי כסף הרמוזים בפסוק "עמודיו עשה כסף", היו מחוץ לארון, שהם סימן להעמדת ישראל, ולא עשויים זהב, שלא להזכיר חטא העגל.

ב. דעת רבי יהודה.

מבחוץ היה הארון **12.5** טפחים **על 7.5** טפחים [=2.5 אמות של 5 טפחים על 1.5 אמה של 5 טפחים]. **ועובי דפנותיו רבע טפח, ואם כן מידותיו הפנימיות** היו **12** טפחים **על 7** טפחים.

הלוחות היו כל אחת **6** טפחים על 6 טפחים, והיו מונחות זו לצד זו בארכו של ארון, **סך הכל 12** טפחים, **וממלאות** בכך את **כל אורך הארון, ומשני צידיהם** חצי טפח פנוי לאורך הארון, שבכל אחת שוכב אחד **מעמודי הכסף** הרמוזים בפסוק "עמודיו עשה כסף". **וספר תורה** שכתב משה היה **בצד** הארון. [מתחילה היה על דף שהיה עשוי לכך, ולבסוף על ארגז ששלחו פלשתים דורון לאלקי ישראל].

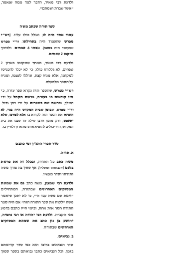

נוסף על זה היו בארון שברי לוחות ראשונים, המונחים תחת הלוחות האחרונים.

לדעת רבי יהודה, הדבר למד ממה שנאמר, "אין בארון רק", שני מיעוטים, הבאים לרבות דבר נוסף.

ולדעת רבי מאיר, הדבר למד ממה שנאמר, "אשר שברת ושמתם".

ספר תורה שכתב משה

עמוד אחד היה לו, ונגלל כולו עליו. [**רש"י מפרש** שהעמוד היה **בתחילתו. ור"י מפרש** שהעמוד היה **בסופו**]. **וגבהו 6 טפחים.** ולפיכך **היקפו 2 טפחים.**

ולדעת רבי מאיר, מאחר שמקומו בארון 2 טפחים, לא גללוהו כולו, כי לא יכלו להכניסו למקומו, אלא מניח קצת, וגוללו לעצמו, ומניח על הספר מלמעלה.

רש"י מפרש, שהספר הזה נקרא ספר עזרה, כי **היו קוראים בו בעזרה, פרשת הקהל** על ידי המלך, **ופרשת יום כיפורים** על ידי כהן גדול. **ור"י מפרש,** ש**בזמן שבית המקדש היה בנוי, לא הוציאו** את הספר הזה לקרוא בו **אלא לצורך, שלא יתעפש,** ורק מזמן חרבן שילה עד שבנו את בית המקדש, היו יכולים להוציא אותו מהארון ולעיין בו.

סדר ספרי התנ"ך ומי כתבם

א. תורה.

משה כתב כל התורה, **ובכלל זה את פרשת בלעם** [=נבואתו ומשליו], אף שאין בה צורך משה ותורתו וסדר מעשיו.

ולדעת רבי שמעון, משה כתב **גם את שמונת הפסוקים האחרונים** שבתורה, המתחילים "וימת שם משה עבד ה'", כי לא יתכן שיאמר משה "לקוח את ספר התורה הזה" אם היה ספר התורה חסר אות אחת, ובימי חייו כתבם בדמע מפי הקב"ה. **ולדעת רבי יהודה או רבי נחמיה, יהושע בן נון כתב את שמונת הפסוקים האחרונים** שבתורה.

ב. נביאים.

סדר הנביאים ברובו הוא כפי סדר קדימותם בזמן. וכל הנביאים כתבו נבואתם בספר סמוך למותם. וזה סדר הנביאים, וכתיבתם.

[א] **יהושע** – **יהושע כתבו** עד "וימת שם יהושע בן נון עבד ה'", ואלעזר המשיך עד "ואלעזר בן אהרן מת", **ופינחס סיימו.**

[ב] **שופטים** – **שמואל** הנביא **כתבו.**

[ג] **שמואל** – **שמואל כתבו** עד "ושמואל מת", **וגד** החוזה **ונתן** הנביא **סיימוהו.**

[ד] **מלכים** – **ירמיה** הנביא **כתבו.**

[ה] **ירמיה** – **ירמיה** הנביא **כתבו.**

[ו] **יחזקאל** – **אנשי כנסת הגדולה כתבוהו,** [חגי זכריה ומלאכי וזרבבל ומרדכי וחבריהם], אבל יחזקאל לא כתב בעצמו, מפני שהיה בחו"ל, ולא נתנה נבואה להיכתב בחו"ל.

[ז] **ישעיה** – ישעיה לא כתב ספרו, כי מנשה הרגו, ולא היה לו שהות לכתוב. ובני דורו של חזקיה כתבוהו אחר מותו. ונקראו על שם חזקיה, [אף על פי שכבר מת ומלך מנשה בנו], כי

חזקיה גרם להם לעסוק בתורה.

[ח] **שנים עשר** – נביאים אלו לא כתבו נבואותיהם בעצמם, כי היו נבואות קטנות, **ואנשי כנסת הגדולה צרפו כולם וכתבום**.

ואף שהושע קדם לישעיה, הוא נסדר אחריו, כי הוא מצורף לשנים עשר, שיש בהם את אחרוני הנביאים, [חגי זכריה ומלאכי].

ואף שישעיה קדם לירמיה ויחזקאל, הוא נסדר אחריהם, כי רצו לסמוך מורענות למורענות ונחמה לנחמה, ומאחר שסוף מלכים הוא פורענות החורבן, נסמך לו ירמיה שכולו פורענות החורבן, ולאחריו יחזקאל שתחילתו פורענות החרבן וסופו נחמה, ולאחריו ישעיה שכולו נחמה.

ג. כתובים.

סדר הכתובים ברובו הוא כפי סדר קדימתם בזמן. וזהו סדרם וכתיבתם.

[א] **רות** – **תחילה לכולם היתה**, בימי שפוט השופטים, ואף על פי שאין פותחים בפורענות, וברות יש רעב וגלות ומיתת אלימלך ובניו, פותחים בה, הואיל והיה לפורענות אחרית ותקווה, שיצא ממנה דוד, שריוהו לקב״ה בשירות ותשבחות, **ושמואל הנביא כתבה**.

[ב] **תהילים** – **דוד המלך כתב דברים שאמרו עשרה זקנים**. (א) אדם הראשון. (ב) מלכי צדק. (ג) אברהם [הוא איתן האזרחי] . (ד) משה. (ה) הימן. (ו) ידותון. (ז) אסף. (ח-ט-י) שלושת בני קרח. אבל שלמה לא נמנה עימהם, ומה שכתוב בתהילים, ״לשלמה אלקים משפטיך ... וצדקתך לבן מלך״, דוד אמרו כשהתפלל על שלמה בנו.

וי״ג שאסף מבני קרח הוא אביאסף. ומלבדו היו עוד שני בני קרח, ושלמה הוא העשירי.

ויש שאין גורסים אסף, כי הוא נכלל בשלושת בני קרח, ותחת זה גורסים איתן האזרחי, והכוונה בזה ליעקב, ולא לאברהם שנמנה במני עצמו.

[ג] **איוב** – **לדברי האומרים בימי מלכת שבא היה, זה מקומו הראוי**, בין זמנו של דוד לזמנו של שלמה.

אולם **לדברי האומרים בימי משה היה** ומשה כתבו, **ראוי להקדימו** לרות, **אלא שאין פותחים בפורענות**, [וזו לא היה לה אחרית טובה לישראל. וי״א שאף לו לא היתה אחרית טובה, שלא כפל הקב״ה שכרו אלא לטורדו מן העולם]. ומאחר שהקדימו לו את רות, סמכו לה תהילים שהוא אחריתה הטובה, וסדרו את איוב אחר תהילים.

ולדברי האומרים בימי עולי בבל היה, ראוי לסדרו לבסוף, אלא שהסמיכו אותו לתהילים ומשלי שכולם דומים בכך שכתובים מעין שירה ומקראות קצרים וניגון אחד. אי״נ הסמיכו אותו לתהילים כי דומה לו בכך שנכתב על ידי כמה זקנים, [תהילים על ידי עשרה. ואיוב על ידי ארבעה].

[ד-ה-ו] **משלי קהלת שיר השירים** – **שלמה המלך אמרם**, והוא היה אחר דוד. משלי וקהלת דברי חכמה. ושיר השירים לבסוף, שאמרו בעת זקנותו, **ובני דורו של חזקיה כתבו את הדברים בספר**.

[ז] **קינות** – **ירמיה** הנביא **כתבם**, והיה אחר שלמה.

[ח] **דניאל** – היה אחר ירמיה בגלות בבל, **ואנשי כנסת הגדולה כתבו** את ספרו אחר שעלו לארץ.

[ט] **מגילת אסתר** – היתה אחרי דניאל בגלות אחשורוש, **ואנשי כנסת הגדולה כתבוה** אחר שעלו לארץ.

[י] **עזרא** – אחריה היה בימי דריוש השני, **ועזרא** הסופר **כתבו**.

[יא] **דברי הימים** – **עזרא כתבו** עד כתיבת ייחוסו בו. [וי״ג עד הפסוק, ״ולו אחים בני יהושפט״]. **ונחמיה** בן חכליה **סיימו**.

ניתן לקרוא את האותיות המודגשות בלבד כסיכום קצר של הדף

לתרומות ולהנצחות

לרכישת ספרי בקיצור באתר אמזון

להצטרף לקבוצת וואצאפ לקבלת הקבצים מידי יום

להצטרף לקבוצת טלגרם לקבלת הקבצים מידי יום

כל הזכויות שמורות © מותר להפיץ שלא למטרה מסחרית